

Lifelong Learning in Thai Educational Administration: Strategies and Implications for Sustainable Development

Busara Niyomves

Ramkhamhaeng University

Email: busara_09@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3434-9310>

Received	Reviewed	Revised	Accepted
19/01/2026	11/02/2026	11/02/2026	19/02/2026

Abstract

Background and Objectives: Rapid changes in the economy, society, and technology are changing the demands on the workforce and creating learning gaps. As a result, lifelong learning is becoming a crucial tool for sustainable growth and the development of human capital. Educational administrators in Thailand must be able to successfully integrate learning opportunities across the lifetime and across learning modalities in order to promote lifelong learning. This study synthesizes lifelong learning's philosophical underpinnings, policy-related roles, implementation issues, and promising practices in line with sustainable development goals in order to investigate it within the framework of Thai educational administration. Its specific objectives are to: (1) summarize the main ideas and tenets of lifelong learning; (2) examine its functions in Thailand's educational system in light of sustainable development; (3) pinpoint the main structural and administrative obstacles to the promotion of lifelong learning; and (4) gather successful strategies and case studies of lifelong learning management in Thailand.

Methodology: Academic literature, research findings, and national and international policy documents on sustainable development, educational administration, and lifelong learning were reviewed and synthesized using a documentary research technique. Thematic synthesis was used to assess the sources and provide a comprehensive conceptual framework with implications for policy.

Findings: According to the synthesis, encouraging lifelong learning in Thailand requires integrated educational administration that facilitates flexible pathways for students of all ages and links formal, non-formal, and informal education. Along with enduring societal inclinations for credential-based formal education, major barriers include unequal access

to digital infrastructure and learning resources, limited and dispersed funding, and poor cross-agency cooperation. The strategic use of digital technology for open and blended learning, community-based learning initiatives, and industry partnerships that improve quality, accessibility, and relevance were shown to be effective strategies.

Conclusion: Thailand's sustainable development depends heavily on lifelong learning, especially when it comes to enhancing fairness, employability, and adaptability in a society that is changing quickly. To guarantee widespread and equitable participation throughout the lifespan, policy and educational administration should fortify the infrastructure for lifelong learning, improve the abilities of educators and administrators, formalize cross-sector cooperation, and increase the number of inclusive technology-enabled learning opportunities.

Keywords: Lifelong Learning; Thai educational administration; sustainable development

การเรียนรู้ตลอดชีวิตในการบริหารการศึกษาของไทย: กลยุทธ์และผลกระทบ ต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

บุศรา นียมเวช

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อีเมล: busara_09@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3434-9310>

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี กำลังเปลี่ยนแปลงความต้องการของแรงงานและสร้างช่องว่างทางการเรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตกลายเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเติบโตอย่างยั่งยืนและการพัฒนาทุนมนุษย์ ผู้บริหารการศึกษาในประเทศไทยต้องสามารถบูรณาการโอกาสการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตและข้ามรูปแบบการเรียนรู้ได้อย่างประสบความสำเร็จ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาค้นคว้านี้สังเคราะห์พื้นฐานทางปรัชญา บทบาทที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย ปัญหาในการดำเนินการ และแนวปฏิบัติที่น่าสนใจของการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อศึกษาในกรอบการบริหารการศึกษาของไทย วัตถุประสงค์เฉพาะของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ: (1) สรุปแนวคิดและหลักการสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) ตรวจสอบหน้าที่ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระบบการศึกษาของไทยในแง่ของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (3) ระบุอุปสรรคเชิงโครงสร้างและการบริหารหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (4) รวบรวมกลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จและกรณีศึกษาของการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย

ระเบียบวิธีศึกษา: ได้ทำการทบทวนและสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการ ผลการวิจัย และเอกสารนโยบายระดับชาติและนานาชาติเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน การบริหารการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงเอกสาร ใช้การสังเคราะห์เชิงเข้มเพื่อประเมินแหล่งข้อมูลและจัดทำกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมพร้อมนัยสำคัญสำหรับนโยบาย

ผลการศึกษา: จากการสังเคราะห์พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทยต้องอาศัยการบริหารการศึกษาแบบบูรณาการที่อำนวยความสะดวกให้เกิดเส้นทางการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นสำหรับนักเรียนทุกวัย และเชื่อมโยงการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ นอกจากนี้แนวโน้มของสังคมที่ยังคงให้ความสำคัญกับการศึกษาในระบบที่เน้นการรับรองคุณวุฒิแล้ว อุปสรรคสำคัญ ได้แก่ การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและแหล่งเรียนรู้ที่ไม่เท่าเทียมกัน งบประมาณที่จำกัด และกระจัดกระจาย และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่ไม่ดี การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีกลยุทธ์สำหรับการเรียนรู้แบบเปิดและแบบผสมผสาน โครงการริเริ่มการเรียนรู้ในชุมชน และความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมที่ช่วยปรับปรุงคุณภาพ การเข้าถึง และความเกี่ยวข้อง ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ

สรุป: การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งเสริมความเป็นธรรม การจ้างงาน และความสามารถในการปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ตลอดช่วงชีวิต นโยบายและการบริหารการศึกษาควรเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพของครูและผู้บริหาร สร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ อย่างเป็นทางการ และเพิ่มจำนวนโอกาสในการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีอย่างครอบคลุม

คำสำคัญ: การเรียนรู้ตลอดชีวิต; การบริหารการศึกษาของไทย; การพัฒนาที่ยั่งยืน

บทนำ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตหมายถึงการแสวงหาความรู้ต่อเนื่องโดยสมัครใจและด้วยแรงจูงใจในตนเอง เพื่อการพัฒนาส่วนบุคคล วิชาชีพ และสังคม (UNESCO, 2015) ครอบคลุมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งแบบเป็นทางการ ไม่เป็นทางการ และนอกระบบ ซึ่งช่วยให้บุคคลได้รับความรู้ ทักษะ และความสามารถตลอดชีวิต ในบริบทของการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล และการเปลี่ยนแปลงทางประชากร การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ในการส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว นวัตกรรม และความยืดหยุ่น (Jarvis, 2014) นอกเหนือจากการพัฒนาส่วนบุคคลแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการรวมกลุ่มทางสังคม การเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น ความสามารถในการแข่งขันของแรงงาน และการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนทั่วโลก (OECD, 2019) ในระดับโลก การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้เปลี่ยนจากอุดมคติทางการศึกษาไปสู่เครื่องมือเชิงนโยบายเชิงกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง SDG 4 ซึ่งเน้นการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมกัน และโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน อย่างไรก็ตาม การแปลงวิสัยทัศน์ระดับโลกไปสู่การบริหารการศึกษาของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพยังคงเป็นความท้าทายที่ซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ซึ่งยังคงมีปัญหาเรื่องการแบ่งแยกสถาบัน ความไม่เท่าเทียมกัน และข้อจำกัดด้านทรัพยากร ในประเทศไทย ระบบการศึกษาอยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ และประกอบด้วยการศึกษาในระบบ (ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา) การศึกษานอกระบบ และโอกาสในการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ การศึกษานอกระบบ ซึ่งรวมถึงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและโครงการฝึกอบรมวิชาชีพ มีบทบาทสำคัญในการขยายโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ใหญ่และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส (Office of the Education Council, 2020) แผนการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (2017–2036) เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเตรียมประชาชนให้พร้อมสำหรับเศรษฐกิจฐานความรู้ อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่ยังคงมีอยู่ ได้แก่ การเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาและดิจิทัลที่ไม่เท่า

เทียมกัน การบูรณาการเทคโนโลยีที่จำกัด กลไกการจัดหาเงินทุนที่กระจุกกระจาย และการประสานงานที่ไม่เพียงพอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Mounier & Tangchuang, 2010) แม้ว่าจะมีผู้ให้ความสนใจในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพิ่มมากขึ้น แต่การอภิปรายที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องนี้ในประเทศไทยมักมุ่งเน้นไปที่รายละเอียดของโครงการหรือเจตนารมณ์ของนโยบายมากกว่าการวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณว่าโครงสร้างการบริหารการศึกษา การประสานงานระหว่างหน่วยงาน และกลไกการกำกับดูแลมีส่วนกำหนดผลลัพธ์ของการดำเนินงานอย่างไร จึงจำเป็นต้องมีมุมมองการวิเคราะห์แบบบูรณาการมากขึ้นที่เชื่อมโยงรากฐานทางแนวคิด กรอบนโยบาย ความท้าทายเชิงระบบ และกลยุทธ์เชิงปฏิบัติภายในวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนในวงกว้าง ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งตรวจสอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในกรอบการบริหารการศึกษาของไทย โดยการสังเคราะห์หลักการทางแนวคิด วิเคราะห์บทบาทของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ระบุความท้าทายเชิงระบบและการบริหาร และเน้นย้ำถึงแนวทางที่มีประสิทธิภาพและกรณีศึกษา ด้วยวิธีนี้ การศึกษาจึงมุ่งหวังที่จะให้ข้อมูลเชิงลึกที่มุ่งเน้นนโยบายซึ่งมีส่วนช่วยเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทยในบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัยและขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบสถานะปัจจุบันของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทยในบริบทของการบริหารการศึกษา วัตถุประสงค์เฉพาะ ได้แก่ (1) มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) การกำหนดบทบาทของการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย (3) การศึกษาความท้าทายในระบบการศึกษาของไทยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (4) แนวทางปฏิบัติของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทยและกรณีศึกษา ขอบเขตของการศึกษาคือครอบคลุมกรอบการศึกษาในรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเน้นความสำคัญของนโยบายและกลยุทธ์เชิงปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความคิดริเริ่มในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาในครั้งนี้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถดำเนินการได้เพื่อผู้บริหาร ผู้กำหนดนโยบายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบโดยการสังเคราะห์งาน วิจัยและเอกสารเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสารเพื่อตรวจสอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบในบริบทของการบริหารการศึกษาและการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย การวิจัยเชิงเอกสารถูกเลือกใช้เพื่อให้สามารถสังเคราะห์แหล่งข้อมูลเชิงแนวคิด นโยบาย และเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้อย่างครอบคลุม

แหล่งข้อมูลและเกณฑ์การคัดเลือก

การศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการ บทความวารสารที่ได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เอกสารนโยบายระดับชาติ รายงานระหว่างประเทศ และเอกสารเผยแพร่ของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การบริหารการศึกษา และการพัฒนาอย่างยั่งยืน แหล่งข้อมูลถูกคัดเลือกตามเกณฑ์ต่อไปนี้: (1) เกี่ยวข้องกับทฤษฎี นโยบาย หรือการนำไปใช้ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) เน้นที่ประเทศไทยหรือบริบทระหว่างประเทศที่เทียบเคียงได้ (3) ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการหรือวารสารนโยบายที่น่าเชื่อถือ และ (4) มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจเชิงแนวคิดหรือเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการกำกวมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เอกสารอ้างอิงระหว่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ เอกสารจาก UNESCO, OECD และสหประชาชาติ ในขณะที่แหล่งข้อมูลระดับชาติ ได้แก่ แผนการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทยและรายงานอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เอกสารที่รวบรวมได้ถูกวิเคราะห์โดยใช้การสังเคราะห์เชิงธีม ขึ้นแรก เอกสารต่างๆ ถูกตรวจสอบเพื่อระบุประเด็นหลักที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพื้นฐานทางแนวคิด บทบาทของนโยบาย ความท้าทายด้านการบริหาร และกลยุทธ์การดำเนินการ ขั้นที่สอง ประเด็นหลักเหล่านั้นถูกเข้ารหัสและจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขั้นที่สาม ผลการศึกษาถูกสังเคราะห์เพื่อพัฒนารอบการวิเคราะห์แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต โครงสร้างการกำกวม ข้อจำกัดเชิงระบบ และการตอบสนองเชิงกลยุทธ์ในบริบทของประเทศไทย

กรอบการวิเคราะห์

การวิเคราะห์นี้ได้รับการชี้นำโดยมุมมองแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงทฤษฎีการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับการกำกวมทางการศึกษาและการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรอบนี้ช่วยให้การศึกษาไปไกลกว่าการทบทวนนโยบายเชิงพรรณนาไปสู่การระบุช่องว่างเชิงโครงสร้าง ความท้าทายในการประสานงาน และโอกาสเชิงกลยุทธ์ภายในระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย

ด้วยวิธีการนี้ การศึกษาจึงให้ข้อมูลเชิงลึกที่มุ่งเน้นนโยบายและความชัดเจนทางแนวคิด ในขณะเดียวกันก็รักษาความเข้มงวดในการวิเคราะห์ที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยเชิงเอกสาร

ผลการศึกษา

กรอบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการบริหารการศึกษาของไทย : กลยุทธ์และผลกระทบต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย (1) มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) การกำหนดบทบาทของการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย (3) การศึกษาความท้าทายในระบบการศึกษาของไทยเพื่อ

ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (4) แนวทางปฏิบัติของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทยและกรณีศึกษา

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งประกอบด้วย (1.1) หลักการสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (1.2) การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนระดับโลก (SDGs) และ (1.3) การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความสอดคล้องของค่านิยมทางวัฒนธรรมและการศึกษาของไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 หลักการสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 หลักการ ซึ่งประกอบด้วย (1) ความครอบคลุมและความเท่าเทียม (2) ความยืดหยุ่น (3) การเน้นผู้เรียน (4) ความเชื่อมโยง และ (5) ความยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความครอบคลุมและความเท่าเทียม: การศึกษาควรเข้าถึงได้สำหรับทุกคน โดยไม่คำนึงถึงอายุ เพศ ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม หรือสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ (UNESCO, 2015)

2. ความยืดหยุ่น: การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นระบบการเรียนรู้ต้องปรับเปลี่ยนได้ สามารถรองรับรูปแบบการเรียนรู้ ความต้องการและบริบทต่างๆ

3. การเน้นผู้เรียน: การเรียนรู้ตลอดชีวิตเน้นที่การกระทำและอิสระของผู้เรียน ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่กำกับตนเองและเป็นส่วนตัว (Jarvis, 2014)

4. ความเชื่อมโยง: การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีการบูรณาการโอกาสในการเรียนรู้แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้แบบองค์รวมและต่อเนื่อง (OECD, 2019)

5 ความยั่งยืน: การศึกษาควรมีส่วนสนับสนุนการเสริมพลังบุคคลและการพัฒนาสังคม ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ นวัตกรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม (Delors et al., 1996)

1.2 การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนระดับโลก (SDGs)

การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) โดยเฉพาะ SDG 4 ซึ่งมุ่งหวังที่จะ “ให้การศึกษาที่มีคุณภาพครอบคลุมและเท่าเทียมกัน และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน” (United Nations, 2015) นอกเหนือจาก SDG 4 แล้ว การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังสนับสนุนเป้าหมายอื่นๆ เช่น (1) SDG 8 การส่งเสริมการทำงานที่เหมาะสมและการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยให้บุคคลมีทักษะสำหรับตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป (2) SDG 10 การลดความไม่เท่าเทียมกันโดยขยายการเข้าถึงการศึกษาและส่งเสริมการเคลื่อนย้ายทางสังคม และ (3) SDG 13 การต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเพิ่มความตระหนักรู้และส่งเสริมแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนผ่านการศึกษา ผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิต บุคคลจะได้รับ

ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นในการรับมือกับความท้าทายระดับโลกที่ซับซ้อนและมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (UNESCO, 2016)

1.3 การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความสอดคล้องของค่านิยมทางวัฒนธรรมและการศึกษาของไทย

การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสอดคล้องกับค่านิยมทางวัฒนธรรมและการศึกษาของไทย ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ (1) ความเคารพทางวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชน (2) ปรัชญาพุทธ และ (3) พระราชดำริด้านการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเคารพทางวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชน: ความเคารพทางวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการแสดงความรู้สึกที่มีคุณค่า ของประเทศไทยต่อชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ครอบคลุม (Mounier & Tangchuang, 2010)

2. ปรัชญาพุทธ: คุณค่าของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและการมีสติซึ่งหยั่งรากลึกในคำสอนของพุทธศาสนาสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (OECD, 2019)

3. พระราชดำริด้านการศึกษา: การศึกษาของไทยเน้นการพัฒนาองค์รวม การพึ่งพาตนเองและความสามารถในการปรับตัวตามแนวทางของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (Thailand Development Research Institute, 2019)

ซึ่งความสอดคล้องของค่านิยมทางวัฒนธรรมและการศึกษาของไทยกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการค่านิยมทางวัฒนธรรมเหล่านี้เข้ากับแนวทางการศึกษสมัยใหม่ ประเทศไทยสามารถสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สนับสนุนทั้งการเติบโตของแต่ละบุคคลและการพัฒนาประเทศ

2. การกำหนดบทบาทของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย

การกำหนดบทบาทของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย (2.1) นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย (2.2) รัฐบาลไทยกับการดำเนินการเพื่อบูรณาการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้ากับการบริหารการศึกษาอย่างมีคุณภาพ (2.3) บทบาทขององค์กรของรัฐและองค์กรนอกภาครัฐที่มีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (2.4) กลยุทธ์ในการนำการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปปฏิบัติในการบริหารการศึกษาของไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย

ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในฐานะรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืนและได้นำกลยุทธ์ต่างๆ มาใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Office of the Education Council, 2020) และนโยบายที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการรอบในการผนวกการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้าในระบบการศึกษา กลยุทธ์เหล่านี้มุ่งเน้นไปที่ (1) การเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง การขยายโอกาสสำหรับผู้เรียน

ทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ถูกละเลย เช่น ชุมชนชนบทและผู้สูงอายุ (OEC, 2020) (2) การบูรณาการเทคโนโลยี เป็นการส่งเสริมแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลและการศึกษานอกระบบออนไลน์เพื่อเพิ่มการเข้าถึงและคุณภาพการเรียนรู้ (Ministry of Education, 2019) และ (3) การพัฒนาทักษะและการฝึกอาชีพศึกษา เป็นการเสริมสร้างโปรแกรมการศึกษาอาชีพศึกษาและปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของเศรษฐกิจที่กำลังพัฒนาของประเทศไทย (TPQI, 2021) การบูรณาการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้ากับนโยบายการบริหารการศึกษา

2.2 รัฐบาลไทยกับการดำเนินการเพื่อบูรณาการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้ากับการบริหารการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

รัฐบาลไทยกับการดำเนินการเพื่อบูรณาการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้ากับการบริหารการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย (1) การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรเป็นการออกแบบหลักสูตรที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและความรู้ด้านดิจิทัล เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ (UNESCO Bangkok, 2019) (2) การกระจายอำนาจทางการศึกษา เป็นการส่งเสริมอำนาจแก่หน่วยงานการศึกษาท้องถิ่นในการปรับแต่งโปรแกรมการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชน ส่งเสริมความยืดหยุ่นและความเกี่ยวข้องทางวัฒนธรรม (Mounier & Tangchuan, 2010) และ (3) การวางแผนร่วมกัน เป็นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา แรงงานและอุตสาหกรรมในการกำหนดแนวทางริเริ่มการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3 บทบาทขององค์กรของรัฐและองค์กรนอกภาครัฐที่มีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์กรของรัฐ ซึ่งประกอบด้วย (1) กระทรวงศึกษาธิการ (MOE) เป็นผู้นำในการดำเนินนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นที่การบูรณาการนโยบายเหล่านี้เข้ากับระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ (2) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (ONIE) จัดให้มีโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น โปรแกรมการรู้หนังสือ การศึกษาชุมชนและหน่วยการเรียนรู้เคลื่อนที่สำหรับพื้นที่ห่างไกล (ONIE 201) และ (3) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) หรือ (Thailand Professional Qualification Institute :TPQI) เป็นการรับรองว่าการฝึกอบรมด้านอาชีพศึกษาสอดคล้องกับมาตรฐานทักษะระดับชาติและเกณฑ์มาตรฐานระดับโลก และสำหรับองค์กรนอกภาครัฐ (NGOs) เป็นองค์กรนอกภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการจัดทำโครงการการเรียนรู้ตามชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ขาดโอกาส องค์กรต่างๆ เช่น สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) จัดทำการวิจัยและคำแนะนำด้านนโยบายเพื่อยกระดับกลยุทธ์การเรียนรู้ตลอดชีวิต หน่วยงานระหว่างประเทศ เช่น UNESCO กรุงเทพมหานครและธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของไทยเพื่อสนับสนุนโครงการสร้างขีดความสามารถและปรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในระดับโลก ด้วยการประสานความพยายามของหน่วยงานของรัฐ องค์กรนอกภาครัฐและพันธมิตรระหว่างประเทศ ประเทศไทยมุ่งมั่นที่จะสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่

แข็งแกร่งซึ่งสนับสนุนการพัฒนาส่วนบุคคล การรวมกลุ่มทางสังคมและความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกยุคโลกาภิวัตน์

2.4 กลยุทธ์ในการนำการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปปฏิบัติในการบริหารการศึกษาของไทย

กลยุทธ์ในการนำการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปปฏิบัติในการบริหารการศึกษาของไทย ซึ่งประกอบกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ (1) การออกแบบหลักสูตรและโปรแกรม (2) การฝึกอบรมครูและผู้บริหาร (3) ความร่วมมือระหว่างชุมชนและอุตสาหกรรม และ (4) การบูรณาการเทคโนโลยี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การออกแบบหลักสูตรและโปรแกรม

การออกแบบหลักสูตรและโปรแกรม ซึ่งประกอบด้วย (1.1) การนำเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาผนวกเข้ากับการศึกษาอย่างเป็นทางการ ซึ่งสถาบันการศึกษาของไทยกำลังนำเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาผนวกเข้ากับหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว การคิดวิเคราะห์ และทักษะการแก้ปัญหาในหมู่ผู้เรียน ตัวอย่างเช่น การปฏิรูปการศึกษาระดับชาตินั้นการเรียนรู้แบบสหวิทยาการและการประยุกต์ใช้ในโลกแห่งความเป็นจริงเพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (OEC, 2020) (1.2) การพัฒนาเส้นทางการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ ซึ่งเส้นทางการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาตามจังหวะของตนเองและกลับเข้าสู่สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ตามความจำเป็น โปรแกรมการศึกษานอกระบบที่จัดทำโดยสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (ONIE) เป็นทางเลือกอื่นนอกเหนือจากการเรียนในโรงเรียนแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนผู้ใหญ่และผู้ที่อยู่นอกระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการ (ONIE, 201)

2. การฝึกอบรมครูและผู้บริหาร

การฝึกอบรมครูและผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย (2.1) การเสริมทักษะให้กับครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งครูได้รับการฝึกอบรมให้ใช้แนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอน และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ในหมู่ผู้เรียน โครงการการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องช่วยให้ครูได้รับข้อมูลอัปเดตเกี่ยวกับแนวโน้มระดับโลกในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Ministry of Education, 2019) (2.2) โครงการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารการศึกษา เป็นโครงการภาวะผู้นำได้รับการออกแบบมาเพื่อให้ผู้บริหารมีทักษะการวางแผนเชิงกลยุทธ์การจัดการการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อส่งเสริมการริเริ่มการเรียนรู้ตลอดชีวิต โปรแกรมของสถาบันแห่งชาติเพื่อการบริหารการพัฒนา (NIDA) มีเป้าหมายเพื่อสร้างความสามารถในการนำนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกระดับ

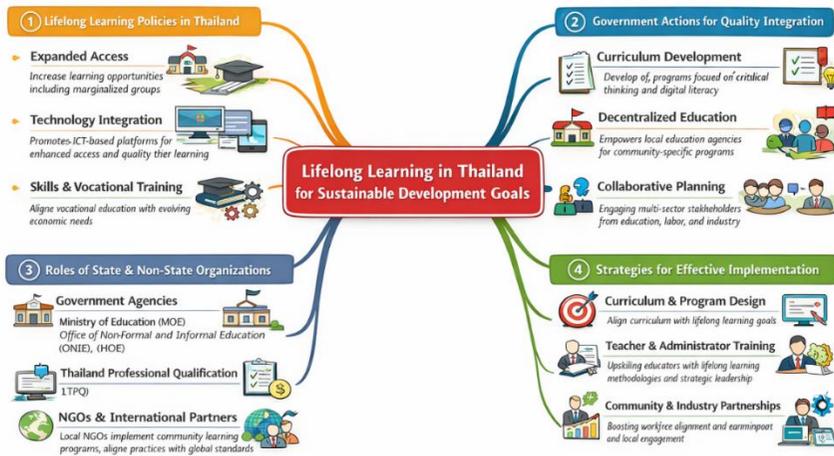

3. ความร่วมมือระหว่างชุมชนและอุตสาหกรรม

ความร่วมมือระหว่างชุมชนและอุตสาหกรรม ซึ่งประกอบด้วย (3.1) ความร่วมมือกับชุมชนและธุรกิจท้องถิ่น เป็นความร่วมมือกับชุมชนและอุตสาหกรรมในท้องถิ่นช่วยให้การศึกษาสอดคล้องกับความต้องการและความต้องการทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและโปรแกรมการฝึกอาชีพได้รับการปรับแต่งเพื่อแก้ไขช่องว่างทักษะในภูมิภาค ส่งเสริมการเสริมพลังทางสังคมและเศรษฐกิจ (Thailand Development Research Institute, 2019) และ (3.2) การส่งเสริมการเรียนรู้ตามทักษะและอาชีวศึกษา ซึ่งโครงการการเรียนรู้ตามทักษะที่ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพไทย (TPQI) จะทำให้การศึกษาอาชีวศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ช่วยให้มีการจ้างงานและความสามารถในการแข่งขันของกำลังแรงงาน (TPQI, 2021)

4. การบูรณาการเทคโนโลยี

การบูรณาการเทคโนโลยี ซึ่งประกอบด้วย (4.1) การใช้ประโยชน์จากเครื่องมือดิจิทัลสำหรับโอกาสในการเรียนรู้แบบออนไลน์และแบบผสมผสาน การบูรณาการแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น โมดูลการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์และห้องเรียนออนไลน์ ทำให้การเข้าถึงการศึกษามีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น เครื่องมือเหล่านี้ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลและช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาต่อได้แม้จะมีข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์หรือเวลา (UNESCO Bangkok, 2019) และ (4.2) การเพิ่มการเข้าถึงสำหรับผู้เรียนในพื้นที่ชนบทหน่วยการเรียนรู้เคลื่อนที่และโครงการโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลมีเป้าหมายเพื่อลดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างเมืองและชนบท โครงการต่าง ๆ เช่น มูลนิธิการเรียนรู้ทางไกล ซึ่งริเริ่มโดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ส่งมอบเนื้อหาการศึกษาให้กับพื้นที่ห่างไกล ทำให้มั่นใจว่าไม่มีผู้เรียนคนใดถูกทิ้งไว้ข้างหลัง (OEC, 2020)

แผนภาพที่ 1 บทบาทของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย

3. การศึกษาความท้าทายในระบบการศึกษาของไทยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาความท้าทายในระบบการศึกษาของไทยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งประกอบด้วย (3.1) อุปสรรคทางวัฒนธรรมและสังคม (3.2) ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และ (3.3) ช่องว่างด้านนโยบายและการบริหาร และ (3.4) กลยุทธ์ในการเอาชนะความท้าทาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 อุปสรรคทางวัฒนธรรมและสังคม

อุปสรรคทางวัฒนธรรมและสังคม ซึ่งประกอบด้วย (1) การจัดการกับความต้านทานต่อวิธีการศึกษานอกรูปแบบ ในประเทศไทยระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมมักมีความน่าเชื่อถือในสังคมมากกว่ารูปแบบการเรียนรู้นอกรูปแบบ เช่น หลักสูตรออนไลน์หรือโครงการในชุมชน ความต้านทานต่อวิธีการทางเลือกเหล่านี้มีสาเหตุมาจากการรับรู้ที่หยิ่งรากลึกว่าการศึกษาอย่างเป็นทางการเป็นเส้นทางหลักสู่ความสำเร็จ (Mounier & Tangchuang, 2010) และ (2) การส่งเสริมการตระหนักรู้ถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตยังคงเป็นแนวคิดที่เป็นนามธรรมสำหรับพลเมืองไทยจำนวนมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทการรณรงค์สร้างความตระหนักรู้มีความจำเป็นเพื่อเน้นย้ำถึงข้อดีของการศึกษาต่อเนื่อง เช่น การจ้างงานที่ดีขึ้น การพัฒนาส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมในชุมชน (UNESCO Bangkok, 2019)

3.2 ข้อจำกัดด้านทรัพยากร

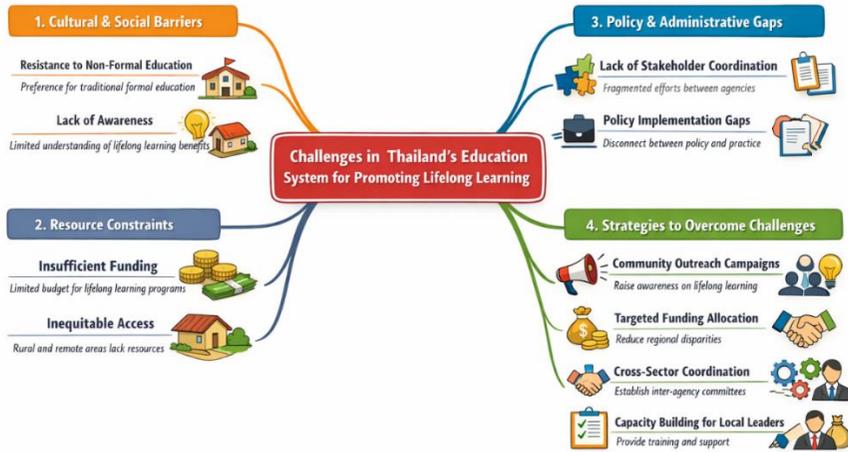
ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ซึ่งประกอบด้วย (1) ข้อจำกัดด้านเงินทุนสำหรับโครงการและโครงสร้างพื้นฐาน เป็นการจัดสรรทรัพยากรสำหรับโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตมักไม่เพียงพอต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้น ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและโครงการการศึกษาจากระบบจำนวนมากดำเนินงานภายใต้งบประมาณที่จำกัด ซึ่งเป็นการจำกัดการเข้าถึงและประสิทธิภาพ (OEC, 2020) และ (2) การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่ไม่เท่าเทียมกันในแต่ละภูมิภาค เป็นความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ในการเข้าถึงการศึกษายังคงเป็นความท้าทาย โดยพื้นที่ชนบทและห่างไกลขาดโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมนักการศึกษาที่มีคุณสมบัติและเครื่องมือดิจิทัล ความไม่เท่าเทียมกันนี้ขัดขวางความพยายามในการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ครอบคลุม (Thailand Development Research Institute, 2019)

3.3 ช่องว่างด้านนโยบายและการบริหาร

ช่องว่างด้านนโยบายและการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย (1) การขาดการประสานงานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สำหรับโครงการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทยมักเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน รวมถึงหน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรเอกชน อย่างไรก็ตามการขาดความร่วมมือและการประสานงานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้ส่งผลให้ความพยายามไม่ต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพ (ONIE, 201) และ (2) การสร้างความสอดคล้องระหว่างนโยบายและการปฏิบัติ แม้ว่านโยบายการศึกษาระดับชาติของประเทศไทยจะเน้นที่การเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ยังคงมีช่องว่างในการดำเนินการ ตัวอย่างเช่น หน่วยงานการศึกษาในท้องถิ่นอาจขาดทรัพยากรหรือแนวทางในการดำเนินการตามกลยุทธ์ระดับชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ความไม่สอดคล้องกันระหว่างเจตนาของนโยบายและการดำเนินการในระดับพื้นฐานนี้จำกัดผลกระทบของโปรแกรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Ministry of Education, 2019)

3.4 กลยุทธ์ในการเอาชนะความท้าทาย

กลยุทธ์ในการเอาชนะความท้าทายอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการดำเนินงานดังนี้ (1) การเปิดตัวโครงการการเข้าถึงชุมชนเพื่อเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) การจัดสรรเงินทุนที่ตรงเป้าหมายเพื่อลดความแตกต่างในระดับภูมิภาคในการเข้าถึงการศึกษา (3) การจัดตั้งคณะกรรมการข้ามภาคส่วนเพื่อปรับปรุงการประสานงานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ (4) การจัดทำแนวทางการดำเนินการและการสนับสนุนการสร้างความยั่งยืนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น

แผนภาพที่ 2 ความท้าทายในระบบการศึกษาของไทยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. แนวทางปฏิบัติของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทยและกรณีศึกษา

แนวทางปฏิบัติของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทยและการศึกษกรณีตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย (4.1) การประยุกต์ใช้ข้อมูลเชิงลึกจากโมเดล (แบบจำลอง) ระดับโลกภายใต้บริบทของไทย (4.2) ประโยชน์ที่ได้รับและโอกาสในการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (4.3) การศึกษกรณีตัวอย่างโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การประยุกต์ใช้ข้อมูลเชิงลึกจากโมเดล (แบบจำลอง) ระดับโลกภายใต้บริบทของไทย

การประยุกต์ใช้ข้อมูลเชิงลึกจากโมเดล (แบบจำลอง) ระดับโลกภายใต้บริบทของไทย ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลจาก 3 ประเทศ ได้แก่ (1) ระบบการศึกษาคู่ขนานของเยอรมนี (2) ระบบนิเวศการเรียนรู้แบบเปิดของฟินแลนด์ และ (3) โครงการ Skills Future ของสิงคโปร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ระบบการศึกษาคู่ขนานของเยอรมนี

ระบบการศึกษาคู่ขนานของเยอรมนี เป็นการบูรณาการการฝึกอาชีพเข้ากับการศึกษารูปแบบเป็นทางการ โดยเน้นที่การพัฒนาทักษะในทางปฏิบัติ ซึ่งประเทศไทยสามารถนำระบบการศึกษาคู่ขนานของเยอรมนี มาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างการศึกษาด้านอาชีวศึกษาโดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรและการฝึกงาน (OECD, 2019)

(2) ระบบนิเวศการเรียนรู้แบบเปิดของฟินแลนด์

ระบบการศึกษาของฟินแลนด์เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านแหล่งข้อมูลการศึกษาแบบเปิดที่เข้าถึงได้และโครงการที่ขับเคลื่อนโดยชุมชน ซึ่งประเทศไทยสามารถนำระบบนิเวศการเรียนรู้แบบเปิดของฟินแลนด์มาบูรณาการตามแนวทางปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และการเข้าถึงดิจิทัล (OECD, 2019)

(3) โครงการ Skills Future ของสิงคโปร์

โครงการ Skills Future ของสิงคโปร์ เป็นการสะสมเพื่อรวบรวมหน่วยกิตการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับบุคคลเพื่อเรียนหลักสูตรที่สอดคล้องกับเป้าหมายอาชีพของตน ซึ่งโครงการ Skills Future สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในประเทศไทยได้ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการบริหารจัดการการศึกษาของตนเองมากขึ้น (UNESCO, 2019)

4.2 ประโยชน์ที่ได้รับและโอกาสในการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประโยชน์ที่ได้รับและโอกาสในการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประโยชน์ที่ได้รับของโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีประสิทธิผลต้องอาศัยความร่วมมือที่แข็งแกร่งจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังที่พิสูจน์ได้จากความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน : หลักสูตรต่อเนื่องเชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐานกับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา (Continuous and Linking Curriculum : CLC) และโครงการของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) หรือ (Thailand Professional Qualification Institute : TPQI) ของประเทศไทย เป็นการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับระบบการศึกษาช่วยเพิ่มการเข้าถึงและคุณภาพได้อย่างมาก ดังที่แสดงให้เห็นโดยมูลนิธิการเรียนรู้ทางไกล มีกลไกการประเมินและข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องมีความสำคัญต่อการจัดโครงการการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

และสำหรับโอกาสในการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการขยายศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อการเพิ่มจำนวนและการเข้าถึงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน : หลักสูตรต่อเนื่องเชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐานกับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา (Continuous and Linking Curriculum : CLC) สามารถทำให้ประชากรในชนบทและที่ด้อยโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้มากขึ้น และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เป็นการลงทุนด้าน ICT สามารถสนับสนุนแพลตฟอร์มการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ระดับประเทศ ทำให้การศึกษาเข้าถึงได้ง่ายขึ้น และมีการเทียบโอนหน่วยกิตและประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบ ระดับประเทศเป็นการนำระบบที่คล้ายกับ Skills-Future ของสิงคโปร์มาใช้เพื่อช่วยกระตุ้นให้ประชาชนชาวไทยเรียนรู้ด้วยตนเองและพัฒนาทักษะได้รวมถึงความร่วมมือในอุตสาหกรรม เป็นการเสริมสร้างความร่วมมือกับอุตสาหกรรมสำหรับโครงการฝึกงานและการรับรองทักษะและความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้ พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.3. การศึกษารณคดีตัวอย่างโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย

การศึกษารณคดีตัวอย่างโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษารณคดีตัวอย่าง ได้แก่ (1) มูลนิธิการเรียนรู้ทางไกล (2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (CLC) และ (3) โครงการของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) มูลนิธิการเรียนรู้ทางไกล

มูลนิธิการเรียนรู้ทางไกลซึ่งริเริ่มโดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยใช้เทคโนโลยีดาวเทียมในการส่งมอบเนื้อหาการศึกษาให้กับพื้นที่ชนบท โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลได้รับประโยชน์จากทรัพยากรและหลักสูตรที่มีคุณภาพสูง ซึ่งเชื่อมต่อช่องว่างระหว่างระบบการศึกษาในเขตเมืองและชนบท โครงการนี้เน้นย้ำถึงศักยภาพของเทคโนโลยีในการขยายโอกาสการเรียนรู้ทั่วประเทศ (OEC, 2020)

(2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (CLC)

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งบริหารจัดการโดยสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (ONIE) มอบโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงการฝึกอบรมด้านอาชีพ โปรแกรมการรู้หนังสือและเวิร์กช็อปการอนุรักษ์วัฒนธรรม ศูนย์เหล่านี้ให้บริการแก่กลุ่มประชากรที่ด้อยโอกาส เช่น ผู้ใหญ่และผู้ที่ไม่ออกจากโรงเรียนกลางคืน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในชุมชนท้องถิ่น (ONIE 201)

(3) โครงการของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ

โครงการของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) หรือ (Thailand Professional Qualification Institute :TPQI) เป็นการร่วมมือกับอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อเสนอโครงการรับรองทักษะ โครงการเหล่านี้สอดคล้องกับมาตรฐานระดับโลก โดยรับประกันคุณภาพของผู้เข้าร่วมจะได้รับทักษะที่เกี่ยวข้องกับตลาดแรงงาน โครงการนี้เชื่อมต่อช่องว่างระหว่างการศึกษาระดับการจ้างงาน และส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (TPQI, 2021)

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตในการบริหารการศึกษาของไทย: กลยุทธ์และผลกระทบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ (1) **มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต** ซึ่งประกอบด้วย (1.1) หลักการสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (1.2) การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับโลก (SDGs) และ (1.3) การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับความสอดคล้องของค่านิยมทางวัฒนธรรมและการศึกษาของไทย (2) **การกำหนดบทบาทของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย** ซึ่งประกอบด้วย (2.1) นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย (2.2) รัฐบาลไทยกับการดำเนินการเพื่อบูรณาการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้ากับการบริหารการศึกษามีคุณภาพ (2.3) บทบาทขององค์กรของรัฐและองค์กรนอกภาครัฐที่มีต่อการ

เรียนรู้ตลอดชีวิต และ (2.4) กลยุทธ์ในการนำการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปปฏิบัติในการบริหารการศึกษาของไทย (3) การศึกษาความท้าทายในระบบการศึกษาของไทยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งประกอบด้วย (3.1) อุปสรรคทางวัฒนธรรมและสังคม (3.2) ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และ (3.3) ช่องว่างด้านนโยบายและการบริหาร และ (3.4) กลยุทธ์ในการเอาชนะความท้าทาย และ (4) แนวทางปฏิบัติของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทยและกรณีศึกษา ซึ่งประกอบด้วย (4.1) การประยุกต์ใช้ข้อมูลเชิงลึกจากโมเดล (แบบจำลอง) ระดับโลกภายใต้บริบทของไทย (4.2) ประโยชน์ที่ได้รับและโอกาสในการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (4.3) การศึกษากรณีตัวอย่างโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย ตามภาพที่ 1

แผนภาพที่ 3 การเรียนรู้ตลอดชีวิตในการบริหารการศึกษาของไทย: กลยุทธ์และผลกระทบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

บทสรุป

การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย โดยช่วยลดช่องว่างระหว่างการศึกษา ความพร้อมของกำลังแรงงานและความเท่าเทียมในสังคม ผลการศึกษาที่สำคัญเน้นย้ำถึงการบูรณาการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้ากับนโยบายของประเทศ ความท้าทายของการต่อต้านทางวัฒนธรรมและความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากร และศักยภาพของโมเดล (แบบจำลอง) ระดับโลก เช่น Skills Future ของสิงคโปร์นำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความก้าวหน้าในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้เน้นย้ำถึงผลกระทบเชิงเปลี่ยนแปลงของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการเสริมพลังให้กับบุคคลและแก้ไขปัญหาทางสังคม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ซึ่งจำเป็นต้อง

อาศัยความพยายามร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็น ผู้กำหนดนโยบาย นักการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องให้ความสำคัญกับการสนับสนุนในโครงสร้างพื้นฐาน ยอมรับวิธีการสอนที่สร้างสรรค์และส่งเสริมความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมและชุมชน ซึ่งการทำเช่นนี้จะทำให้ประเทศไทยสามารถสร้างระบบการศึกษาที่ครอบคลุมปรับตัวได้และยั่งยืน เสริมพลังให้กับพลเมืองและวางตำแหน่งตนเองในฐานะผู้นำในการพัฒนาอย่างยั่งยืนผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- Delors, J., et al. (1996). *Learning: The Treasure Within*. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century. UNESCO Publishing.
- Jarvis, P. (2014). *From adult education to the learning society: 21 years from the International Journal of Lifelong Education*. Routledge.
- Ministry of Education. (2019). *Digital Education in Thailand: Enhancing Access and Quality through Technology*. Bangkok: Ministry of Education.
- Mounier, A., & Tangchuang, P. (2010). *Education and knowledge in Thailand: The quality controversy*. Silkworm Books.
- National Institute for Development Administration (NIDA). (2021). *Leadership in Education: Policy and Practice*. Bangkok: NIDA.
- OECD. (2019). *Trends shaping education 2019*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/trends_edu-2019-en
- Office of Non-Formal and Informal Education (ONIE). (2021). *Annual Report on Non-Formal Education Development*. Bangkok: ONIE.
- Office of the Education Council. (2020). *Thailand's National Education Plan (2017–2036)*. Bangkok: Office of the Education Council.
- Thailand Development Research Institute. (2019). *Community Partnerships for Educational Development*. TDRI Quarterly Review.
- Thailand Professional Qualification Institute (TPQI). (2021). *Vocational Education and Workforce Development in Thailand*. Bangkok: TPQI.
- UNESCO Bangkok. (2019). *Regional Report on Lifelong Learning in Asia-Pacific*. Bangkok: UNESCO.

UNESCO. (2015). *Rethinking Education: Towards a Global Common Good?* Paris: UNESCO Publishing.

UNESCO. (2016). *Education for People and Planet: Creating Sustainable Futures for All.* Global Education Monitoring Report.

UNESCO. (2019). *Global Education Monitoring Report: Migration, Displacement, and Education.* Paris: UNESCO Publishing.

United Nations. (2015). *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development.* New York: United Nations.

